

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadadja
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 19.

A szent jobb.

Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga?

A szomszédban örömevet ünnepelnek; egy évforduló örömnapjait ülik, elárasztva igen országokból átsugárzó ünnep fényétől is. Hódolati menetek kápráztatják a népet, mely fölött a császári kegy érdemrendek ragyogó csillagjait hinti szét. Örömtüzek égnek a cseh Érchegységtől az Adriáig — itt pedig csaknem kilencszáz éves bus ének csendül fel a völgyekből:

Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga?!

Hódolattal ünnepli a magyar nép mindenkor királyát. Lojalitását ismeri, hirdeti és csodálja a világ. Ez a lojalitás a legtisztább, a legőszintébb a nemzetek történetében, mert nincs alattvalói hűség, mely annyi kegyetlen próbán és kísértésen át is megállott volna, mint a magyaré. Honnan van mégis, hogy az élők dicsőségétől a magyar ember kilencszáz év óta mindenkor visszafordul a multakhoz s egy törekeny jobb kéz felé fordulva, igaz áhitattal zendül meg ajkán

az ének: Hol vagy magyarok tündöklő csillaga?

A multakba borongó nemzet, az őseire büszke turáni faj sajátja ez. Magunkkal hoztuk messze Ázsia síkjáról, a hol a szem megszokta a nagy távolságokat. A messze multba merül el a pusztai fiának lelke, onnan keresi az eszményt, melyhez méltó kíván lenni, onnan veszi a hangulatot, a mely eltöltse egész valóját. Nekünk a jelen káprázatos dicsősége vagy gyászos keserősége: egyszerű mulandóság, a mely ma van, holnap nincs, a melynek a jövője a magyarok Istenének kezében van. A mult, a távoli, regés mult, az ősök példája az, a mely igazán vonz. A multak napjait próbálja ki az idő. S a ki e próbát megállja, a ki a nemzet szívébe beirt napokhoz méltó tud lenni, az itt van a mi szívében is.

Nem keserűség sugallja a mai ünnepi éneket, hanem a hódolat a multnak egy olyan nagy alakja iránt, a kihez nagyságban, bölcsességben, nemességben fogható kevés nemzet története mutat fel. A kinek fejét övező glória ráejti sugarait minden utódjára s a kinek koronája biztosítja a legtisztább hódolatot mindenki részére, a kinek fejét ez a korona ékesíti.

Mi nem egy évben, nem alkalomszerűleg és nem zajos tüntetésekkel ünnepejük a koronát. Évszázadok óta augusztus 20-án meg-megujul a hódolat a korona előtt, melyet a magyar király tett szentté a nemzet előtt.

Most talán inkább, mint bár mikor, alkalomszerű Szent István nagy alakját felidézni.

Egy király, a ki belátta a kereszténység mélyeséges igazságait s azokat pogány nemzetével bölcs előrelátással el tudta fogadtatni. A ki épp olyan elvállhatlanul beleillesztette az apostoli kettős keresztet a magyar cimerbe bölcsességével, mint a hogy odaillesztették a négy golyót a honfoglalók fegyverükkel. A ki megtudta találni az összetartó kapcsot e földnek sok nyelvű lakosai közt. És aki végre is egyedül, rideg magányban halt meg, megelőzve fiától, szemelényétől, egyellen reménységétől...

Nem hagyott nekünk egyenes leszármazókat — s mégis az ő koronájának hívják ma is a magyar koronát. Az övé ez az ország is, Szent István koronájának birodalma akkor, mikor a szent király sirját feldulta az ellenség s földi maradványaiából csak jobb kezét mentette meg csodás véletlen.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Fráter Aranka.

Irta: Vértesy Gyula.

Egy ügyvéd barátomnál voltam látogatásban s javában beszélgettünk egy csomó diákori élményről meg jogászetünk vidám és szomorú kalandjairól, mikor az irrok bejött jelenteni, hogy Fráter Aranka megint itt van.

— Csak hadd legyen — mondta szinte hangosan az ügyvéd — kezd már bosszantani ez a vén skatulya! Minduntalan a nyakamra jár!

— Mitéle Fráter Aranka? — Kérdeztem tőle. — Csak nem az a híres, szép Fráter Aranka? A kivel együtt báloztunk, a bájos, gazdag Fráter Aranka.

— De éppen hogy az. A bájos, gazdag Fráter Aranka. Azaz, hogy csak volt bájos is, meg szép is.

— A híres Fráter Aranka?

— Az, az. Ippi, érkeserű Fráter Aranka. A Fráter Lénárt leánya. Aki után te is bomlottál, meg én is. Érdekes történet ez. El is mondok neked róla mindent. Megirhatod. Azt tudod, hogy a büszke szépség, aki minkef is meg másokat is keveselt, megszökött valami cseh tisztecskével.

— Nem tudom én.

— Nos hát akkor haligasd meg. Mondom, hogy megszökött. Valami rongyos, koldus legénynyel. Képzelheted Lénárt bátyánk dühét. Kitagadta a leányát és egy garast sem adott neki. A szegény cseh csehül járt. Be kellett álnia valami irnoknak, vagy mit tudom én, mitéle kis hivatalnoknak. Hanem hamar ráunt a nyomorgásra és főbe puffantotta magát. Lénárt ur, aki ezalatt különben elverte teljesen mindenét, hallani sem akart lányáról. Azóta itt él Pesten a szerencsétlen asszony. Volt ez már mi: len a világon. Nevelőnő, gazdasszony, felolvasónő, bonne, házvezetőnő, kasszírő, bolikisasszony, társalkodónő, pénztárnoknő, de sehol nem tudott megmaradni. Tudod, a Fráter-vér! A büszke, lusta Fráter-vér! Azt akarta volna, hogy ahová ő ment el szolgálni, ott őt szolgálják ki.

Mig fiatalabb volt, nőtlen öreg uraknál csak el volt egy darabig abban a reményben, hogy valamelyik csak elveszi; de amikor egyik sem akarta elvenni, hát szépen odébb állt mindenünnen.

Igy aztán szépen lassan kikopott minden helyről. Mikor hozzám először beállított, hát fillér volt a zsebében. Pedig hozzám már igazán a végszükség kergette. Mert bizonyára csak

akkor jött, amikor már sehol sem kapott semmit.

Képzelheted milyen nagyot néztem, mikor koldulni jött hozzám Fráter Aranka. Az a Fráter Aranka, akit, hiszen emlékezhetsz reá, hogy körülrajongtunk! Az a Fráter Aranka, aki egyszer nekem ígért egy szuppcárdást s azután a vacsoránál azt kérdezte tőlem, hogy igaz-e, hogy az apám szücsmester, mert akkor nem táncol velem.

Az ügyvéd arca még most is fellángolt erre a megszegyenyítésre, annyi, annyi év után.

— Azt kérdezte. Persze, hogy azt mondtam neki, hogy az apám az és hogy nem szégyenlem, hogy az. Azza! ott hagytam.

Kacagva felelte, hogy csak azt akarta, mert jobb szereti Bay Ábrissal táncolni a csárdást.

Bay Abris! Az híres legény volt. Emlekszel rá? Azóta ez is járt nálam. De erről később.

Aranka azon a bálon csakugyan Bay Ábrissal táncolta a csárdást, én pedig senkivel sem táncoltam, úgy fájt annak a lelketlen leánynak megszegyenyítése.

Hanem másrészt talán ennek köszönhetem azt, amit elértem. Mert csak ettől az időtől kezdve feküdtem komolyan neki a tanulásnak,

A hatóságilag díjmentesen engedélyezett **VEGELADÁS** még mindig tart: Elsőrangú mütermeiben ugy

lfj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában

angol kosztümök, mint francia ruhák rendkívül olcsó

hol az összes cikkekben raktáron levő óriási készlet minden elfogadható árban lesz kiárustva.

árban elvállaltatnak.

Van ebben valami, ami képtelen megragadni a magyar sziveket.

Porrá vált mindene, de megmaradt koronája, országa és jobb keze, mely harmincnégy éven át annyi áldást osztott nemzetének. Többet hagyott ezzel az utókorra, mint a nagy hőditők, a kik véres csatákat nyertek, népeket irtottak ki, királyokat tettek földönfutóvá s holttesteken át igyekeztek a halhatatlanság felé robogni.

Ezek mind elhalványulnak az idők folyamán. Szent István csak alkotott, csak áldást osztott, csak dolgozott s mikor ma is köztünk van az áldó és dolgozó szent jobb, még ma is csak ő az, a kihez bizalommal emeljük föl szemünket: ő a magyarok csillaga.

*

Gyászbeszéd.

Szmracsányi Szmracsányi Pál v. b. t. t. nagyváradai püspök holtteste fölött elmondotta Sáros-Darócson 1908. aug. 17-én

Dr. Fischer-Colbrie Ágost kassai püspök.

Krisztusban szeretett Testvéreim!

Nem azért kérem néhány percre szíves figyelmeteket, hogy mindnyájunk nevében ünnepléses búcsúszt mondjak elhunyt Pál püspök testvérünknek, nem is azért, hogy dicső érdemeit méltató emlékbeszédet mondjak, hanem csak azért, hogy néhány egyszerű, keresetlen szóval rámutassak a vigasztalás igazi forrására eme szomorú órában.

A királyi zsoltáros éneki 93. zsoltárában eme vigaszteljes szót: *Szivem fájdalmainak sokaságához képest a te vigasztalásaid örvendeztetik az én lelkemet.* És valóban ahány eddig az emberi életben a fájdalom, annyi szent hitünkben a gyógyító balszam, ahányféle a bánat, annyiféle a vigasztalás.

a munkának. Ez a sértés ébresztette fel az önértetemet, az ambícióm. Megakaram mutatni, hogy a szegény szücs fiából különb ember lesz, mint a Bay ur Abrisából. Valamivé akartam lenni, hogy valamikor én szegényíthessem meg ezt a hengegő szépséget, hogy valamikor éreztethessem vele, hogy kár volt engem félre lökni az utjából.

Oh, hogy gyűlöltem akkor is, még azután is sokáig mind a kettőt!

És a sors csodálatosképen elégtételt szolgáltatott. Akkor, amikor már eszemben sem volt a bosszu. Mind a kettőt kezembe szolgáltatotta.

Bay Abris még a mult télen járt nálam. Az egykori híres gavallér rongyos és piszkos volt; éhezett, ázott, szinte térden állva kért, hogy tegyem be akárhová, akár minék. Felöltöttem, jól tartottam, el nem eresztettem addig, míg a városhoz be nem tettem díjnoknak.

Persze, hogy nem becsülte meg magát! Néhány hét múlva csak beállított s újra elpanaszolta, hogy kicsapták a díjnokságból.

— Miért?

— Eh, olyan komisz parasztnépség között nem élhet meg az ur. Komiszkodtak, én meg nem tűröm a komiszkodásukat.

A jelen órának is sok a fájdalma, de ugyanannyi benne a jó Istennek a vigasztalása: secundum multitudinem dolorum, a fájdalomnak sokasága és sokfélesége szerint adja meg az irgalom Istene most is a fájdalomenyhítő vigasztalást.

A fájdalomnak három töre sebzí e percben mindnyájunknak résztvevő szívét: a halálnak magának, mint az enyészetnek borzalma, elhunyt testvérünk látszólag kifosztva mindenéből s a tökéletes és végleges elválásnak gondolata.

De szent hitünk megtanít, hogy a fájdalom három gondolat korrekurára szorul, a dolog nincs úgy, — mint testi szemünknek látszik.

A testi szem a halált enyészetnek nézi, de hitünk másképp ítél. Az Anyaszentegyház a holtak zsolozsmáját a koporsó felett ezen szavakkal kezdi: Regem cui omnia vivunt, venita adoremus: A király kinék minden él, jöjjetek imádjuk őt. A koporsó fölött, halottak estéjén a tumbánál, a világegyetem minden temetőjének megható jelképénél az imádkozó Egyház legelső szava nem halált, hanem életet emleget; mert akinek Isten egyszer halhatatlan lelket adott, annak életét soha többé el nem veszi.

Pál püspök testvérünk tehát nem halt meg egészen; lelke, mely gondolkodott, dolgozott és szeretett, melynek a test csak eszköze volt, él. Sőt ismétli most Jób próféta szavait, — melyeket a Szentlélek Uristen a mi okulásunkra és vigasztalásunkra a Szentírásban feljegyeztetett: Tudom, hogy az én megváltóm él és az utolsó napon a földből feltámadok és ismét körülvételem bőrrömmel és az én testemben látom meg Istenemet. (Jób, 19. 25. 26.)

Földi tekintetünk másodsor Pál püspök testvérünket itt látja mindenéből kifosztva, amint megvált mindentől, amivel az életben birt; itt hagyta azokat, kiket szeretett; itt hagyta mun-

káját, hatalmát, vagyonát, sőt testét, érzékeit, életét. De hitünk szemével mást látunk; halljuk az apostol szavát, melyet előbb ő maga hallott, mint hangos mennyei szózatot Patmosz szigetén: Boldogok a halottak, kik az Urban halnak meg... mert cselekedeteik követik őket. (Apoc. 14. 13.) Tehát Pál testvérünk sem egyedül, sem szegényen nem ment át a tulvilágra. Fényes körmenetben mentek utána az ő erényei és jó cselekedetei; Vele ment ábitatos, istenszerető lelkének minden imádsága, szerető jó szívének minden jó cselekedete, áldozatos nagy lelkének minden munkája, önmegtágadása, fáradsága; oly körmenet volt ez, oly fényes, oly gazdag, oly ragyogó, aminő diszmenetet földi szemünk még nem látott.

A harmadik fájdalmas gondolat a végleges és tökéletes elválás gondolata, minden összekötő fonál elszakadása. Ezen gondolatot is helyreigazítja a hit igazsága az apostoli hitvallás szavával: Hiszem a szentek egységét. Meg van az összekötő kapocs a háromegy Szentegyház között, a diadalmas az Égben, a szenvedő tisztító tűzben, a küzdő itt a földön együttvéve egy nagy család, melyet a szeretet kapcsa szorosán összefűz. Pál testvérünk elhagyta a küzdő Egyházat, ha már a diadalmasba vette fel őt Isten irgalmassága, az ég boldog honából hatalmas imája áldást hint reánk, ha a földi élet még egy porszemét kell letisztítania a purgatorium tűzében, ami szeretetünk segítheti őt, mert szent és üdvös gondolat a halottakért imádkozni, hogy büneiktől feloldoztassanak. Makkab. (II., 12., 46.) Ha tehát van közöttünk — és ki ne volna — ki drága Pál testvérünket szerette: talán bőséges alkalma van, hogy vele, lelkével, jót tegyen; ha van közöttünk, ki áldó kezének jótéményeiért hálával tartozik: a hála adóját le róhatja talán ezerszeresen, ha még a menyország kinteljes előcsarnokában várja a tökéletes tisztulást, minden imádságunk, minden jócselekedetünk, minden szentmiseáldozat és

Adtam neki egy pár forintot s elküldtem, mikor pedig megint eljött, be sem eresztetem. Azóta nem tudom mi történt vele.

Ez volt az egyik. A másik, Fráter Aranka nem sokkal ezután jött hozzám. Olyan volt, mint valami koldusasszony.

Dehogyan is gondoltam a bosszura. Igazi fájdalom és mély részvét fogott el. Arra kért, hogy szerezzek neki bárminő állást. Eddig nem becsülte meg magát, de ezentul, meg fogja.

Napokig jártam a dologban, fűtől-fához, de végre is csak annyit értem el, hogy betettem egy dobozkészítő gyárba fedélkészítő munkásnőnek.

Eleintén szorgalmasan dolgozott. A tulajdonos még dicsérte is. De nem sokáig tartott a szorgalom. Hamarosan beleunt. Már a második héten kezdett későn bejárni a gyárba s mikor megintették, dühösen odavágta, hogy ő nem paraszt, aki fel tudjon hajnalban kelni.

Már akkor kidobták volna a gyárból, csak rávaló tekintetből türték. De mindig baja volt s ilyenkor mindig a nyakamra jött. Bizonyosan megint kifelé áll a rudja, most is azért jött.

Kértem a barátomat, hogy hívassa be.

— Vagy idegen előtt restelli magát?

— Oh, azon már túl van.

Magas, sovány, fekete ruhás nő lépett be. Fekete kendője a sok használattól zöldre vált már. Korán megöregedett, fakó arca, tele volt ráncokkal. Csak két nagy fekete szem őrizte meg régi fényét.

Valaha három vármegye fiatalága versenget ennek a szemnek egy meleg tekintetért! — Nos, mi jót hozott? — kérdezte az ügyvéd.

— Jót én sohse hozok. Bocsásson meg, hogy megint alkalmatlankodom. Nincs egy fillérem se! Tegnap óta egy falat sem volt a számban.

— Hiszen tegnap kapta ki a fizetését?

— Igen, de még tegnap el is költöttem.

— Sajnálom.

— Én nem sajnálom, hogy elköltöttem. Hallgassa meg ügyvéd ur, hogy történt a dolog. Vendéglőben, már t. i. olyanban, minőre nekem telnék, nem tudom megenni az eledelt. A gyárba szoktam magammal vinni mindig valami ennivalót, és egy kis kávéházban, a gyár mellett, szoktam megenni. Tegnap is ott voltam egyik asztalnál egy ember ült, aki a pincért tegette, uri módon parancsolgatott és hordatta a konyakot. A ruhája nagyon nyűttes volt, a pincér gyanakodott és a sok parancsol-

Az Érmelléki Kereskedelmi Részevénnytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

szentáldozás, a szeretetnek, a jótékonyságnak, a megbocsátásnak minden ténye mindmegannyi gyógyító balsamcsepp a tisztuló lélekre.

Állítsuk meg tehát most a gyász könyveinek hullatását, merítsünk vigasztalást eme három igazságból, hogy Pál püspök testvérünk lelke él, hogy gazdag kincsekkel terhelten hagyta el a földi életet és ha még valamire szüksége van, azt megadhatja neki a mi imádságunk, a mi szeretetünk.

Egyesüljünk most mindnyájan az új szövetséges szentséges áldozatának bemutatásánál: legyen ez a szent áldozat számára — ha kell — a tisztítóhely szabadító kulcsa és a mennyei boldogság kezdete.

És Te, elhunyt drága testvérünk, kinek mérhetetlen nagy boldogságát immár talán a mi szeretetünk és közbenjáró imádságunk siettetni, könyörögj Isten királyi széke előtt értünk, hogy hozzád hasonlóan Istenért, Egyházért, Hazáért küzdve, dolgozva, fáradva jó harcot harcoljunk és téged a boldogság hónapban viszontláthassunk. Amen.

Zmejánovicsot nem erősítette meg a király. A szerbek körében feszült érdeklődéssel várják a király döntését a karlócai patriárkaválasztás dolgában s bizonyos jelentőséget tulajdonítanak annak, hogy a királyi döntést még nem hozták nyilvánosságra. Tudvalevő dolog, hogy Wekerle Sándor miniszterelnök a választást követő napokban Ischlben járt s megtette a kormány előterjesztését a választásról a koronának. A király a kormány javaslatához mindenben hozzájárult s annak értelmében döntött a választás ügyében. Az erről szóló kéziratot őfelsége már aláírta s az a kabinetirodától tegnap meg is érkezett Budapestre. Beavatott körökben úgy tudják, hogy a király nem erősítette

meg Zmejánovics Gábor verseci püspök megválasztását.

A villamos vasutakról.

Vonatkozással a fürdői vasutakra.

Felkérteztünk ezen közérdekű cikk közlésére:

Előre látható volt, hogy a villamos üzem a gőzüzemet csakhamar túl fogja szárnyalni, mert hisz kétségtelen, hogy a villamos üzemű vasutaknál a nagy közönségnek nyújtott kényelem összehasonlíthatatlan a gőzüzemű vasutaknak nyújtott kényelmével. Eltekintve attól, hogy a villamosvasutakkal elérhető sebesség oly nagyra fokozható, hogy gőzüzemű vasutak ezekkel szemben a versenyt megállani, ma már nem bírják. Hogy csak egy példával is éljek, megemlítem, hogy Marienfelde és Zossen között megépített villamosvasut átlagos sebessége 260 kilométer óránként, dacára annak, hogy ezen a pályán emelkedések is fordulnak elő 1:184-hez. Természetesen 1000 méternél kisebb ivugarak ily gyorsmenetű vasutaknál nem engedhetők meg. Ily nagy sebesség eléréséhez hosszú pálya vonalokon nagy áramfeszültségre is van szükség, így például a nevezett vasutnál 10,000 voltos három fázisú váltakozó áram nyer alkalmazást. Ami a nagy közönségre főleg nagy előnyökkel bír, az a villamosvasutaknak rendkívül csendes és tiszta üzemlebonjolása, füst, korom s mindennemű ártalmas gázoknak mellőzésével, ami a gőzüzemű vasutaknál az utasok legkellemetlenebb kísérője.

Hogy manapság a villamosvasutak még mindig nem fejlődnek oly mérvben, ahogy ez a közönségre nézve kívánatos volna, ennek oka abban rejlik, hogy a villamos vasutaknál az építkezési azaz a beruházási költségek a gőzüzemű vasutakkal arányban nem áll. Különösen észlelhető ezen körülmény a magyar helyi vasutaknál, mert ezeknél az építkezési költség tisztán csak az al- és felépítményhez és csak kis összeg szükséges a magas építményekhez. Járművek beszerzése teljesen elesik, mert ugyszólván kevés kivétellel az összes helyi vasutak a magyar állam vasut üzemkezelésében vannak, s tudvalevőleg a villamos járművek beszerzése és egyáltalában a vasut villamos felszerelése az építkezési költségeknek oroszlán részét teszi ki. Hogy az ily engedélyezett villamos közuti vasutaknak az építkezési költsége aránylag oly nagynak tűnik fel, abban is rejlik, hogy ezen vasutak a gőzerővel hajtott vicinális vasutakkal szemben aránylag igen kis pályahosszal bírnak.

Tekintve tehát a költséges villamos felszerelést, valamint a drága motor és pótkocsikat, az 1 kilométerre eső beruházási tőke aránylag igen nagy. Tetemesen emeli továbbá ezen egység kilométerre eső beruházási költséget azon körülmény, hogy az aránylag nagy kocsiszámhoz, tágas, remis építkezése szükséges és még sok más magas építkezési költség. A város belterületeiben járó villamos közuti vasutak al- és felépítménye aránylag sokkal olcsóbb mint a városokon kívül járó villamos közuti vagy bármely más erővel hajtott vasutak eme költségei. — Különösen ott észlelhető az al- és felépítmény rendkívüli olcsósága, ahol az utcák nem egy tömegeből álló burkolattal, mint aszfalt, beton vannak ellátva.

Ezen vasutak építéséhez szükséges tőkét a kormány közgei által megvizsgált költségvetés alapján az engedély tárgyaláson állapítják meg. Ez képezi az engedélyt kérőknek egyszersmind pénzügyi műveleteinek alapját.

Az alábbiakban tájékoztatás céljából egy néhány gőzüzemű helyi vasutnak kilométerenkénti a kormánytól engedélyezett építkezési költségeit mutatom be:

Az Arad—Körösvölgyi vasut km.	30.000 K
Az Arad és Csanádi vasut	42.000 >
A Szamosvölgyi vasut	50.000 <
A Nagyvárad—Belényes—Vasköhi vasut kilométere	42.000 >
A Szatmár—Nagybányai vasut	34.000 >

Ismételve megjegyzem, hogy ezen vasut építkezéseknél alacsony árban semmiféle járművek felvéve nincsenek és természetesen ezen árak a mai munkabér viszonyoknál és az anyagok drágaságánál fogva betarthatók nem volnának, azon felül megemlítem, hogy Magyarország vasutai közül azokat választottam példakép, amelyek a legkisebb összegből épültek fel kilométerenként, hogy az alant felsorolt villamos vasutak magas építkezési költségeivel szemben a nagy különbséget feltüntessem.

Igy például az alant megnevezett vasutaknál a kormány a következő építkezési költségeket engedélyezte kilométerenként:

Fiume kilométerenként	300,000 kor.
Miskolc	208,106 >
Temesvár	171,410 >
Pozsony	236,666 >
Sopron	202,564 >
Szabadka	191,000 >

Hogy egy közel fekvő példával éljek, — megemlítem, hogy a Nagyvárad városi vasut építkezési költsége kilométerenként 303.535 kor. volt, ezen összeg a nevezett vasutnak az ujonnan létesítendő vonalak kiépítésére lett engedélyezve.

Az ujonnan felépült vasuti vonal hossza 7.1 kilométert tesz ki.

A régi gőzmozdony vasutnak villamos üzemre való átalakítására kilométerenként 47.100 korona engedélyeztetett, tehát ezen összeg a meglévő gőzvasutnak tisztán csak a villamos üzemre való átalakítására lett engedélyezve.

A régi gőzmozdony vasut e vonalának

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és

sirkőgyár.

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Központi iroda Kolozsvár. Telefon 662.

Fióktelepek:

Déva. Nagyszében. Bánpatak.

gatás után szerették volna már látni a pénzt is.

Éppen mikor befejeztem az ebédemet, akkor állt elő a kávé, hogy fizessen.

— Mi az ördögöl fizessék? — kiáltotta a részeg ember rekedtes nevető hangján. A kávé rendőrt hívatott s be akarta kísértetni.

A részeg ember még részegségében is méltósággal állt föl s valami írásfélét dobott oda a rendőrnek:

— Én Bay Ábris vagyok. Az apám Bay Péter volt, az alispán! Nemes embert nem szakad elfogni.

Csakugyan ő volt. A híres Bay Ábris, aki valaha halálra szerelmes volt belém. Kiköszaroztam, mer örült voltam. Talán én vagyok az oka, hogy tönkre ment. Talán az egész élettel tartozom neki, hát csak kifizethetem ezt a kis kontót.

— Kifizette a kontóját? Odaadta az egész heti keresményét?

— Oda hát!

— S Bay Ábris ur mit szolt hozzá?

— Semmit. Nem is tudta meg. Azt mondták neki, hogy csak menjen haza, minden rendben van.

— S ha én most nem adnék magának

semmit? Éhezne tovább s nyugodt lenne, hogy a pénzt oda dobta egy lumpnak, a pálinkázása fejében.

— Ehezne tovább! Csak nem engedhetem, hogy egy Bayt becsukjanak! Mindnyájunk szegylene lett volna!

A megtört fényű szemekbe mintha egy percre visszazállott volna a régi fény, a régi büszkeség lángja s megroskadt termete is egy pillanatra mintha kiegyenesedett volna, míg ismételte:

— Mindnyájunk szegylene lett volna, mindnyájunké, akik nemesek vagyunk...

Tekintete egy pillanatra mintha ott kalandozott volna a multba s mintha ott látta volna maga körül repdesni a Fráter-cimer aranyos darvát, meg a Bayék ezüstösszárnyu sasmadarát — és azután büszkén nézett az ügyvédre, mintha csak azt akarta volna neki mondani:

— Érted is te ezt! A te apád szücs mester volt!

Hanem hamarosan kialudt ez a büszke tekintet. És a rimánkodó szegény, levert teremtés lett újra, aki alázattal kérte az ügyvéd urat, hogy >kölcsonözzön< neki néhány koronát...

Gerstenbrein Tamás

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador sirmélekben. Elvállal minden é szakmába vágó munkát, ugyszintén régi sirmélekben s sirmélekrenoválását a legolcsóbb árak mellett.

hossza 6-9 kilométer. Ezen példából világosan kitűnik, hogy mennyire költségesebb a villamos vasutak építése a gőzmozdonyu vasúkéval szemben, hogy például egy már meglévő azon felépített vasutnak átalakítása villanyüzemre, azaz annak csak külső villamos felszerelése 47.100 koronába kerül.

Ezen magas összeget az első pillanatra ugyiszólván túlzottnak tűnnek fel, gondos és részletes utánszámításokkal azonban csakhamar meggyőződünk arról, hogy a villamos felszerelés tényleg oly magas költségekbe kerül.

A nagyváradi—Félic- és püspök-fürdői villamos közúti vasút jövedelmezéséről hozzászóló képet alkothatunk magunknak olyképpen, ha szembeállítjuk a két fürdőbe való kirándulók számát az építkezési tőkével és az üzemkiadásokkal.

Kimutatható, hogy a két fürdőbe a jelenlegi gyarló közlekedés mellett a kirándulók száma évente négy hónapban a fürdői szezon alatt 180.000—220.000 között változik. A vasutnak engedélyezett építkezési tőke 1.063.000 korona. Az üzemköltség pedig — busásan számítva 71.000 koronát tesz ki évente. Így tehát, ha az oda és vissza menetelést fizetett viteldij személyenként 80 fillért tesz ki, akkor;

180.000 kirándulónál már 4-39%-ot tisztán jövedelmez.

200,000	"	"	5-36%-ot	"	"
220,000	"	"	6-32%-ot	"	"
240,000	"	"	7-22%-ot	"	"
300,000	"	"	10-20%-ot	"	"
320,000	"	"	11-14%-ot	"	"
350,000	"	"	12-51%-ot	"	"

A jelenlegi forgalmat azonban semmi esetre sem lehet mérvadónak tekinteni, mert az új fürdő vasut egész évben üzembe lesz s így a kirándulók száma a kétszeresénél is többre fog emelkedni.

A jelenlegi közlekedés a lehető leggyarlóbb, különösen a ritka közlekedés — mindig túlszűfolt belényesi-vasuton a közúti járművekkel viszont a fürdőbe való menetel a járművek drága viteldija miatt ugyiszólván lehetlenné válik.

S mindezen rossz közlekedési viszonyok mellett a Félic-fürdő — a hazai fürdők között személyforgalom tekintetében a második helyen áll.

Világosan kitűnik tehát ezekből, hogy egy sűrűn közlekedő modern s minden tekintetben megfelelő közlekedési eszközzel a forgalom aránytalanul fog növekedni, tehát e vasut jövedelmezőségét tekintve a legjobb jövőnek néz elébe.

Reichel Henrik,
mérnök.

A pünkösdi királyság utóhullámai.

A darabant kormány önkényes uralkodásának idejébe vezet vissza egy becsületsértési ügy, mely tegnap nyert befejezést a nagyváradi járásbírósnál. Az érdekes pör előzményeiről és annak lefolyásáról tudósításunk a következő:

Csapó Sándort, akit meggyeszte ismernek a Khuen-Héderváry kormány életében főszolgabíróvá lett kinevezve. A kinevezés ellen Csapó nem tiltakozott s azt nagy örömmel fogadta el. A Héderváry kormány csakhamar megbukott s bele bukott az egész gárda köztük Csapó Sándor is, aki kénytelen volt jó hivatalát a pünkösdi királyságot otthagyni.

A rövid életű főszolgabíróskodás után Csapó Sándor Nagyváradra jött vissza. Itt azonban teljesen megváltozva találta a viszonyokat. Ugy érezte magát, mintha teljesen idegen ember volna, akit még sosem láttak Nagyváradon. Ismerősei úgy mentek el mellette

mintha akkor látták volna először. Sok jó barátja volt s ezek még csak a köszönését sem fogadták. Ahol csak lehetett mindenütt mellőzték. A sok mellőzés, barátainak elhanyagolása nagyon elkeserítették Csapót, aki végre is bosszúra gondolt.

A bosszu eszköz megválasztásánál nagyon közönségesen járt el Csapó s ezért került tegnap a bíróság elé.

A múlt év végén Nagyváradon igen sok uriember kapott névtelen levelet. A levél írója becsületsértőleg nyilatkozott anélkül, hogy ennek magyarázatát adta volna. A levelekkel nem tudtak mit csinálni s mindenki a véletlenre bízta a levélírójának kitudódását.

Ezek között az egyének között volt Pásztor Bertalan is. Ő is kapott becsületsértő levelet. Magánuton kutatta hosszú időn keresztül Pásztor a levél íróját, azonban eredménytelenül, míg végre a véletlen segítségével jött. Pásztor Bertalan ugyanis a városnál a katonai ügyosztálynál egy iratot talált, melyen ugyanazt az írást látta amit a hozzá intézett levél volt. — Kutatni kezdte, hogy kinek az írása az s ekkor kitűnt, hogy a levél írója Csapó Sándor az ex-főszolgabíró. Pásztor Bertalan a becsületsértés miatt feljelentést tett Csapó Sándor ellen.

A járásbíró tegnap foglalkozott a feljelentéssel, ahol Csapó Sándor elismerte, hogy ő írta a levelet. Ezt pedig azzal indokolta, hogy ő amikor Nagyváradra jött ismerősei jó barátai teljesen elidegenedve fogadták s ez őt annyira elkeserítette, hogy az ilyen levél íráshoz folyamodott. A bíróság az elmondottakat nem tekintette olyan körülményeknek, melyek mentenék a Csapó cselekedetét s ezért őt 20 korona pénzbüntetésre ítélte.

Mi történt az éjjel?

vagy:

A nagyváradi rendőrök gyorsasága.

Tegnap éjjel a nagyváradi szőlőhegyeken egy vidám mulató társaság széles jókedvében elhatározta, hogy egy kicsit megtréfálja a nyaraló közönséget. A tréfa elég vakmerő volt s tényleg félre vezetett mindenkit. Éktelen lármát csaptak a mulatók s eközben lövöldöztek s úgy kiabáltak, mintha legalább is Balog Tutáékkal harcoltak volna. A nagy láрма miatt senki sem mert megközelíteni a tájat és így a rendőrséget hívták segítségül. A rendőrség azonban szintén azok közé sorozta magát, akik nem mertek a helyszínre menni s majd csak akkor, amikor már gondolták, hogy megszűnt minden, mertek kilovagolni.

A tegnapi eset után a jövőben nem lesz ritka a következő eset:

Egy olyan szőlőbe törnek be a rablók, ahol telefon is van.

Balta-csapások az ajtón, nagy káromkodás. A tulajdonos a telefonhoz fut s kéri a 7-et. A 7 a rendőrség száma.

— Halló!

— Halló!

— Ki beszél?

— Az inspekciós tiszt.

— Az ég szerelmére kérem, jöjjön azonnal, mert betörnek hozzám s lehet, hogy pár perc múlva már halott vagyok. Most zuzzák be az ajtómat.

— És kik törnek be?

— Nem tudom én, hiszen nem jelentették be előre.

Uj férfi-, fiu- és gyermekruha-üzlet.

Van szerencsénk a t. ruhavásárló közönség b. tudomására hozni, hogy **Zöldfa-utca (Zöldfa-szálloda épületében, a Söröcsarnok mellett)** e hó folyamán egy hol legfinomabb szövetekből készült ruhák óriási nagy választékban és igen olcsó árak mellett kerülnek eladásra. **Jelsszavunk:** Kevés pénzért szép ruhát, jó ruhát és csinos ruhát. — **Megtekintés ingyen, próbabevásárlással** meglehet mindenről győződni — Kiváló tisztelettel

GELBERG és NAGY.

— Nem gondolja kérem a balta-csapásokból itélve, hogy vajjon nem Balog Tutáék vannak ott?

— Az lehetséges, de kérem, jöjjön azonnal.

— Tehát Balog Tutáék. Most hány óra?

— Tizenkettő.

— Hogy vette észre a beörök szándékát?

— Kérem ezt mindenki észre veheti hiszen nem hallja, hogy döng az ajtó.

— Jó, jó kérem az ilyen fölösleges dolgokra ne fecséreljük az időt. Tehát, hogy vette észre az esetet.

— Kérem én aludtam és akkor jöttek, nem szóltak semmit és most török az ajtót és megfognak ölni.

— Helyes tehát ön biztosan tudja, hogy megfog halni. Ugye bár ez borzalmas érzés. Ez mindenestre annak idején súlyosbító körülmény lesz a gazemberekre. Nos kérem még csak azt szereimém tudni...

— Kérem már egy rabló benyújtotta a revolverét végem lesz jöjjenek!

— Ep azért ne töltse az időt, hanem feleljen. Mennyi értékű ékszere van? Szóval mit visznek onnan el a rablók?

— De kérem jöjjenek mert már rám lőttek és megsebesítettek ezeket a dolgokat elfogom akkor mondani ha kint lesznek.

— Hogy fogja elmondani ha biztosan tudja, hogy megfog halni. Én pedig most akarom kihallgatni magát, mert mire mi kimegyünk már maga meg lesz halva s a rablók el fognak menekülni és én nem tudok majd kihallgatni senkit.

Én már öreg rendőr tiszt vagyok tapasztalatlanságom beszélek és ajánlom hogy ne szóljon bele a dolgomba. A jegyzőkönyvet amit most önnel felveitem alá fogom íratni odakint. Egy rendőr fogja majd vezetni a maga kezét, hogy sajátkezűleg legyen.

— Végem van. Meghalok.

A telefonáló meghal. A rendőrtiszt megelégedve:

— Tudtam, hogy meg fog halni, milyen jó, hogy kihallgattam. Most már nyugodtan alhatom.

Két hétre az eset után a rendőrtiszt unalmában a zsebében kutat és megtalálja a rénes gyilkosság jegyzőkönyvét. Hosszas gondolkodás után eszébe jut, hogy mit kell azzal tennie. Azonnal kivezényel 10 lovasrendőrt. A helyszínen konstatálja, hogy raboltak, gyilkoltak s a tettesek elmenekültek. A hulla még mindig ott van, aláíratták a fentírt módon a jegyzőkönyvet és azután széleskörű nyomozást indítanak meg.

Plutó.

UJDONSÁGOK.

Szent István.

Évezredes, tradicionális magyar ünnep a mai.

Az apostoli magyar királyok legelejtének, szent életű István apostolnak, a bölcsnek, a nagynak, akit mind e legnagyobb jelzők a történelem igazmondása alapján illetnek meg; Magyarország második megteremtőjének, örök, szentebb, kegyeletben a nemzet lelkével összeforrt ünnepi ünnepe.

A szent jobbot, mely a kereszt óvó és megtartó körletébe vezette az esztelenül szűnyevő vitélő magyart; mely letűzte a szenvedés és szeretet kettős apostoli jelvényét a hármadalomra és ezzel letűzte, megrögzítette a magyaroknak évezredes történelmi nagy jövőjét; ma az egész ország lelke, hálája, imája kíséri, kegyeletes, emlékeztető, ünnepi himnuszról, hála zsolozsmától zengő virágos diadalutján.

És visszasír a régi, régi ének:

„Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga...”

A Regnum Marianum minden igaz, hazá-

jához hív népe együtt zengi, áldja, dicséri az első, a szent, az apostol Istvánt, magyarok királya emlékét.

Nagyváradon lengő zászlók hirdetik a nemzet nagy ünnepét.

A lat. szert. székesegyházban d. e. 9 órakor ünnepi nagymise lesz, melyen Fetszer Antal felsz. püspök celebrál fényes segédlettel. Evangéliumnál dr. Lestyán Endre theológiai tanár mond ünnepi egyházi szónoklatot.

A szent misén jelen lesznek a városi, megyei hatóságok, állami hivatalok, iskolák képviselői.

Az egyházi zene és énekkar több kiváló darabot fog előadni, többek között Szent István királyról szóló éneket.

A többi plébánia templomokban a rendes időkből lesznek az ünnepi istentiszteletek.

*** A város zárszámadása.** Nagyvárad pénzügyi szakbizottsága tegnap délután tartott ülésében vette tárgyalás alá Nagyvárad város 1907. évi zárszámadását. Bordé Ferenc főjegyző elnökléte alatt Ragány János, Komlóssy József, dr. Hoványi Gyula, Balogh Döme, Beczkay Lajos, dr. Kurländer Ede, Weisz Lajos, dr. Thury László, Löwenstein Zsigmond, Kemens Péter és Dayka Endre aljegyző. Ragány János főszámvevő előterjesztette, hogy a múlt év 62860 korona 64 fillérrel záródott, amely a házipénztárt terheli. Javasolta, hogy a szakbizottság véleményezze, miszerint a törvényhatóság bizza meg a tanácsot, hogy a deficitet függőkölcsonból fedezze s erre évenként 10,000 koronát állítson be a költségvetésbe. A szakbizottság elfogadta a főszámvevő javaslatát. Ezután tételesen tárgyalta a zárszámadást s egyes tételeknél a főszámvevő adta meg a felvilágosítást. A zárszámadást augusztus 20-tól szeptember 4-ig tizenöt napi közszemlére teszik ki; az esetleges észrevételeket a szeptemberi közgyűlés előtt 5 nappal lehet beadni.

*** A szinkör megnyitása.** A nagyváradi nyári szinkör építése már annyira előrehaladt, hogy most az ülőhelyeket állítják fel. A szinkörügyi bizottság szombaton, augusztus 22-én délután 4 órakor ülést tart a szinkör megnyitása ügyében.

*** Az aszfalt-járdák építése.** Nagyvárad több utcáján most készítik az ócska aszfalt-járdát. A munkálatoknál nem követnek valami rendszert, hanem inkább kapkodás jellemzi az építkezést. Kórház-utcán egyes helyeken 20—50 méter területeket kihagytak a járda-építésnél. Ezt dr. Hoványi Gyula törv. biz. tag szóvá tette a pénzügyi szakbizottság ülésén s rámutatott, hogy ilyen terület kihagyásokkal nem sokat ér az aszfaltjárda s nem szolgálja azt a célt, amiért tulajdonképpen a járdákat építik. Bordé Ferenc főjegyző teljesen igazat adott a felszólalásnak s megígérte, hogy a dolgot megvizsgálja s intézkedik.

*** Megjutalmazott városi tisztviselő.** Nagyvárad városánál a tanács nem valami bőkezű a jutalmak osztogatásában, különösen ha kisebb tisztviselőről vagy alkalmazottról van szó. A tanács azonban tegnapi ülésében mégsem zárkózott el egy valóban buzgó, szorgalmas tisztviselő fáradhatlan munkásságának elismerése előtt. Tóth Ferenc közigazgatási iktató részére, elismerésének kifejezésül 100 korona jutalmat szavazott meg. A tanács ezen elismerése mindazoknak helyeslésével találkozik bizonyára, akik ismerik azt az odaadó buzgalmat,

előzékenységet, amelylyel Tóth Ferenc terhes és felelősséggel járó állását betölti.

*** Kulturpalota Nagyváradon.** Dr. Kazay Kálmán a törvényhatósági bizottsági tag indítványt adott be Nagyvárad város törvényhatóságához a kulturpalota felállítására ügyében. Indítványozta, hogy a tanács tegye meg a szükséges intézkedéseket egy kulturpalota felépítése iránt s más városok példájára, eszközölje ki a kultuszminiszter hozzájárulását a kulturpalota felépítéséhez. A városi tanács az indítványt kiadta a méltóki hivatalnak, hogy jelöljön ki telket s készítse el a költségvetést. Ennek elkészítése után a tanács megteszi a lépéseket az államsegély kieszközölése iránt.

*** Nem kell viharágyu.** A földmivelésügyi m. kir. miniszter ma a következő rendeletet adta ki. M. kir. földmivelésügyi miniszter ur. 33037—IX. B. 1907. sz. Valamennyi törvényhatóságnak. 1900. évi május hó 29-én kelt 45797. sz. rendeletem kapcsán tudomás és a legszélesebb körben leendő közbírré tétel végett értesitem a törvényhatóságot, hogy mután a cs. és kir. közös hadügyminiszter ur a viharágyuzás célszerűtlenségére való hivatkozással a viharágyuval való védekezéshez szükséges kedvezményes áru lőpor további szállításának bemutatását elhatározta, magam részéről a kedvezményes áru lőpor beszerzésének módozatait megállapító 45797—1900. sz. rendeletemet egyidejűleg hatályon kívül helyeztem, illetve fenti rendeletben megnevezett egyesületek, intézmények és közegektől a lőpor beszerzésére feljogosító igazolványok kiállítására részükre adott megbízásomat egyidejűleg visszavontam. Budapest, 1908. évi július hó 11-én. A miniszter helyett: Olvashatlan aláírás, államtitkár.

*** Olcsóbb legyen a villamóram.** Már több ízben szóba került, hogy a város szállítsa le a villamosáram árát s ezzel hozzáférhetőbbé tegye a villamos világitást a nagy közönség részére. A város zárszámadásának tárgyalása kapcsán dr. Hoványi Gyula törvényhatósági bizottsági tag tegnap ismét felvetette ezt az eszmét, oly alakban, hogy foglalkozott-e a tanács villamosáram olcsóbbá tételének kérdésével. A felvetett kérdés körül vita támadt, amelynek eredményeként a pénzügyi szakbizottság abban állapodott meg, hogy szükségesnek tartja, miszerint a városi tanács tanulmányozza a villamos világitás árának leszállítását s jelentést terjesszen annak idején a törvényhatóság elé.

*** Miért nem fejlődik a Szarvassor.** A Szarvassor az utóbbi évtizedek alatt vajmi keveset fejlődött a Pece miatt. Most a város öriási áldozattal szabályozza a büzös folyót s kiviszi a városból, azonban be akarják a környéket telepíteni, hogy továbbra is meggátolják a környék fejlődését. A volt Spitzer-féle ház keskeny, szűk udvarában egy ruszligyárat akarnak felállítani, amely nem csak büzével megfertőztetné a környék levegőjét, hanem állandó tüzfészkek is lenne. Hendzsel Lajos, a szomszédos ház tulajdonosa beadványt intézett a városi tanácshoz, amelyben rámutat mindama veszélyekre, amik az egész környéket állandóan veszélyeztetik, ha a ruszligyárat engedélyezi a tanács. Kéri, hogy új helyszíni szemlét tartsanak s közegészségi szempontból is vizsgálják meg a ruszligyár helyül szánt telepet. — A kérelmezőnek teljesen igaza van, mert ez a környék eddig is mindig melegágya volt mindféle járványos betegségeknek, mert ott van szappangyár, kocsikenőcsgyár, gazdasági szeszgyár stb. Most még büzös ruszligyárral is meg akarják fertőztetni a környék levegőjét. Így

a Peczszabályozás dacára sem fog fejlődni a Szarvassor,

* **Esküvő.** Horváth Mária tanítónő és Gramantik Ferenc tanító augusztus 23 án tartják esküvőjüket az endrefalvai róm. kath. templomban.

* **A köpenicki suszter nyilatkozik.** Voigt Vilmos, a világhírvé lett köpenicki suszter, Berlinnek megint egyik nevezetessége lett. Megbámulják, ünneplik, sőt pénzzel is el látják. Most azt jelentik nekünk Berlinből, — hogy a fogságból kiszabadult »kapitány« egy újságíróval való beszélgetés közben ezeket mondta:

— Egy nappal a köpenicki »tett« előt parádés egyenruhában Nauenbe mentem, hogy a tájékat jól szemügyre vegyem. Véletlenül a törzskar több tisztjével találkoztam a pályaudvaron. Kénytelen voltam velük kocsiba szállni. Csevegtem velük, de persze tartózkodó voltam kissé. Tőlük tanultam meg, hogyan kell az uniformist viselni.

Azután megkegyelmeztetéséről s jövőendő terveiről beszélt:

— Szabadon bocsáttatásomért természetesen hálás vagyok. Biráimra sem haragszom, akik engem elítéltek. A kétségbeesés, az existenciáért való harc kergetett erre a tetre. Sok ajánlatot tettek nekem. Fölajánlotta valaki azt is, hogy 500 márkát fizet esténként, ha fellépek. De Poroszországban nem akarok fellépni. Ezzel akarom dokumentálni hálámat a császár iránt, aki nekem kegyelmet adott.

A »Tegeler Anzeiger« című lap szerkesztősege maga jelenti be legutóbbi számában, hogy Voigt Vilmossal tárgyalásokat folytat, hogy állandó munkatárs gyanánt lépjen be a lap kötelékébe.

* **Dráma a szőlőhegyen.** Ilyen cím alatt tegnapi számunkban megírtuk, hogy a nagyvárad szőlőhegyen a Setétágon körülbelül 10 revolver lövést és kétségbeeset: segítség kiáltásokat hallottak. Megírtuk azt is, hogy a rendőrségtől a késő éjjeli órákban sem tudunk felvilágosítást kapni. Ma végre megtudtuk, hogy mi az igazság. Egy mulató társaság jött kin a szőlőkben, s jókedvükben *dánosi cigányokat* akartak játszani. A társaság tehát két részre oszlott: támadókra és megtámadottakra. Az egyik csoport elkezdett lövöldözni a levegőbe, a másik pedig segítségért kiáltott. A lövések zajára odasietett a két hegyőr, akik csendre intették a vig társaság tagjait. Itt tehát egyszerűen kihágásról van szó és az eljárás meg is indult a különös kedvtelés ügyében.

* **Tömeges gombamérgezés Fugyivásárhelyen.** A napokban pár sorban megemlékeztünk róla, hogy Fugyivásárhelyen a kovács családja gombamérgezés következtében megbetegedett. A mérgezésre vonatkozólag újabban a következőket jelenti tudósítónk. Az esős idők után Barta Józsefné fugyivásárhelyi lakos a Wolfi-erdő kiirtott részébe ment gombát szedni. Meglehetősen nagymennyiségű gombát szedett össze Bartáné s azt a községben több családnak eladta. Ezek között volt Haliczky Sándor gépkovács családja is. A kovácsné ebédre készítette el a gombát s ebből a kovács kivételével, aki nem volt odahaza, felesége, anyósa, leánya, veje, egy segéd és 4 tanuló ettek. A mérgezés után orvosi segínyt vettek igénybe s ettől most már a segéd kivételével mindnyájan jobban vannak. A segédet az izraelita kórházba szállították s jelenleg ott van kezelés alatt. A kovács családján kívül a gombából az egyházi, Vass József családja is vett, ugyszintén Sebestyén János családja is, ahol

feleségén kívül még két kis gyermeke evett a gombából. A két családnak minden tagja gombamérgezésbe esett. Az orvosi segély mégis visszaadta őket az életnek. Az ügyben a csendőrség megindította az eljárást Bartáné ellen.

* **Kirabolt kereskedés.** Nagyszalontáról jelenti tudósítónk, hogy ott az éjjel vakmerő betörést követtek el eddig ismeretlen tettesek egy kereskedésbe. Róth Armin kereskedő üzletébe hatoltak be a tettesek. A betörést a következőképen követték el. Az üzlet alatt pince van, melynek vasrácsos ablaka az utcára nyílik. A vasrácsot élés fűrésszel keresztül vágják és így a pincébe jutottak. A pincéből egy szintén vasrácsos ajtó vezet az üzletbe. Ezt a vasrácsot vasrudakkal verték ki a falból s így bejuthattak a kereskedésbe. Az üzletben az árukhöz nem nyultak hozzá, csupán a pénztár ajtaját feszítették ki s onnan 3730 korona készpénzt vittek el. A betörést éjjel két óraker vették észre s azonnal jelentést tettek a csendőrségnek mely megindította a nyomozást. A betörést az eddigi jelekből ítélve a körülményekkel ismerős emberek követték el.

* **Öngyilkosságok.** Belényesi tudósítónk egyszerre két öngyilkosságról tesz jelentést. Az egyik Havasdombrovica községében történt, ahol Kohán Mózes jómodu gazdálkodó a saját telkén felakasztotta magát egy fára. A másik öngyilkosságot özv. Károly Jánosné követte el, aki gyufa oldatot ivott. Az öngyilkosságok oda ismeretlen.

* **Befizetések.** A filléres takarékos és segélyszövetkezet értesíti t. tagjait, hogy a mai befizetések az ünnep miatt d. e. 9—11 óráig teljesítendők.

* **A vácrétsági rablógyilkosság.** A pestvidéki törvényszék részéről tegnap Aczél dr vizsgálóbíró és Bálint dr ügyész kiutaztak Nógrádverőcére, hogy a tescheni kerületi törvényszéktől express postával kapott fényképeket bemutassák Grün Ákos, Mozer Antal és Tóth Györgynek. A bizottsághoz Vácon Kalló Antal váci rendőrkapitány is csatlakozott s azután kocsin kihajtottak Verőcére. Itt a bizottság elsőnek Grün Ákos vállalkozónak mutatta be a fényképeket. Grün azonban nem ismerte fel egyik fényképben sem a merénylőket. Tóth György kocsin amikor kezébe kapta a képeket Grolics Miátot nyomban felismerte. — Ez a haramia volt — kiáltott fel örömmel Tóth, aki a lovat fogta, mikor pedig menekültem, jobb vállamat ragadta meg, hogy leüssön. A többi merénylőkre nem emlékezett határozottan.

* **Alma tolvaj.** Tegnap este fél 9 óra tájt a Szt. László-téri rendőrszem tetten érte Kovács Károly csavargót, amint az ittas állapotban egy zsák almával és egy esernyővel keresztül tántorgott a téren. Az igazolásra felhívott férfit beismerte ugyan, hogy a zsák almát és esernyőt lopta, csak azt nem tudta megmondani, hogy honnét. Lezárattott.

* **Az italméresi üzletek forgalma.** Nagyvárad város területén levő italméresi üzletek előrelátható forgalmát feltüntető az 1909. 1911. évekre szóló illetékkivetés alapjául szolgáló összeirású jegyzék az 1899. évi XXV. t. c. végrehajtása iránt a m. kir. Pénzügyminiszter ur által 64758—1899. sz. alatt kibocsátott rendelettel kiadott utasítás 17. §-a értelmében a várori székház közigazgatási kiadóhivatalában (I. emelet 24. sz. a.) a f. évi augusztus hó 21. napjától ugyanazon hó 29. napjáig bezárólag terjedő 8 napi közszemlére kitétetik. Miről az érdekelteket azzal értesitem, hogy ezen forgalmi javaslatot feltüntető összeirású jegyzéket a fentebb jelzett helyen és határidőben, a hivatalos órák alatt megtekinthetik s abban kitüntetett

forgalmi adatokra nézve észrevételeiket a hivatalomnál írásban benyújthatják, Nagyvárad, 1908. augusztus hó 18-án. *Bordé Ferenc* h. polgármester.

* **Bosszuálló munkások.** Tegnapelőtt este 6 óra tájt Rizán László és Harmati Dávid foglalkozás nélküli egyének rálestek Klopca István munkásra, ki a hadapródiskolában dolgozik, azon szándékkal, hogy leszámolnak vele. Szándékukat azonban még idejében megtudta Klopca bátyja s feljelentést tett a rendőrségen. A bosszuszomjas két ifju kikkél töltött forgópisztoly és flóbert volt, zár alá kerültek.

* **Szent Istvánnapi ünnep a Félix-fürdőben.** A magyar fürdők legnagyobb hiányossága rendszerint az, hogy a fürdőtulajdonosok nem igen gondoskodnak a közönség szórakoztatásáról. Ezen a téren valóban dicséretes kivétel a Félix-fürdő, ahol kellemesebben lehet eltölteni a szezon mint a magyar fürdőhelyek bármelyikén. *Komzsik* Alajos bérlő bravúros ötletességgel gondoskodik állandóan arról, hogy az ő nagyszámu publikuma egy pillanatig se unatkozzék s mindazokat a kellemes dolgokat megtalálja amiket a Félix-fürdőben joggal megkívánhat. Most a szezon alkonyata felé kétségtelenül nagy siker mellett tetőzi be a Félix-fürdő szórakoztatásait a mai Szent Istvánnapi ünnepély. A fürdő helyiségeiben ma este belépti díj nélkül nagy tombola játékot rendeznek. Egyike lesz ez a legszebb és látványosságokban leggazdagabb multságoknak. A tombola versenyt hatalmas tüzi játék vezetibe, melyet egy Budapestről e célra lehvott pirotechnikus meglepő ügyességgel rendez. A verseny nyereségy tárgyai igazi meglepetések lesznek: a fürdőbérleje áldozatkészséggel és bőkezűséggel akarja az ünnepélyt kedvessé emlékeztetessé tenni. Ma délután bizonyára megismerem a publikum a Félix-fürdőt, amely gondos rendezése, figyelmes vezetése, tiszta, pontos kiszolgálása révén olyan elsőrangú népszerűségre emelkedett. A tombola játékok a Félix-fürdőben mindannyiszor a nagyközönség őszinte tetszése mellett perdültek le, aki tehát ma Szent István napján szép és pompás multságot remél az várakozásaiban csalódnai nem fog. A publikum megbecsülésére vall az, hogy a tombola és tüzi játékhoz a bérlő belépti díjat nem szed s így azon a Félix-fürdő minden látogatója részt vehet.

x **Az intelligencia találkozó helye** az *Európa* szálló árnyas, hüs kerthelyiségében, hol naponta változatos műsorral mozgófénykép-előadásokat rendeznek Pócsi Laci teljes zenekara közreműködésével.

* **A Pannonia-kávéházban** ma este *Róczé Antal* teljes fővárosi zenekarával hangversenyt tart.

x **MOLNAR H.** Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és thea-sütemény kapható. Telefon 395.

TÁVIRATOK.

Közös miniszteri tanácskozás.

Bécs, aug. 19. A közös miniszteri tanácskozás tegnapi eredményéről a következőket sikerült megtudni. A tanácskozás során első sorban tárgyalás alá került a közös költségvetés. E szerint a hadsereg kiadása az 1909. évben kilencmillió többlettel fog járni. A költségvetés keretében az 1908. évi költségvetésre póthitel címén még három millió koronát irányoztak elő. A tiszték és a legénység helyzetén való javítás költségei 306 mil-

lióról 315 millióra emelkednek. A szerb kereskedelmi szerződés ügyében nem jött létre végleges megállapodás. Valószínű, hogy a közös miniszter utján új tárgyalások lesznek.

Letartóztatott ujságírók.

Zágráb, aug. 19. A horvát politikai és hírlapírói köröket ma reggel óta óriási izgatottság uralja. A zágrábi vizsgálóbíró az ügyészség megkeresése folytán letartóztatta Greskovcsot, az »Obzor« és Frunicsot, a »Pokret« szerkesztőjét.

Mindkét ujságíró büne az, hogy a kozstijnicei hazaárulók ügyében a vizsgálat eddigi adataiból közöltek a tényeknek teljesen megfelelő adatokat. A vizsgálóbíró ebben a hivatalos titok megsértését, sőt a hazaárulók ügyének támogatását, tehát bűnrészességet lát.

A kozstijnicei ügy bizonyos kapcsolatban áll a nagyszerb propagandával. A zágrábi törvényszék jóval a Nasztics-ügy felszínre kerülése előtt több embert tartóztatott le Kostajnicében (többek közt egy öreg asszonyt) akik azzal vannak vádolva, hogy hűtlenségi és elszakadási mozgalomban vettek részt.

Beavatott körökben az egész mozgalmat nevelésnek tartották és az eljárás csak arra szolgált volna ürügyül, hogy néhány a bannak kellemetlenkedő politikust kerüljön a csávába.

A mai két letartóztatás Zágrábban a lehető legkínzóbb feltűnést kelti, mert most már világossá vált, hogy politikai üldözések szerepe vette kezdetét. Rögtön mozgalom indult meg, hogy a két letartóztatott hírlapíró védelme érdekében nagy társadalmi akció rendeztessék.

Vannak, akik azt hiszik, hogy a két letartóztatás revanche azért a tüntetésért, a melyet tegnap a bán ellen rendeztek.

Elhunyt képviselő.

Győr, aug. 19. Hilberth Károly, Győr város országgyűlési képviselője ma éjjel egyenegyed 3 órakor bakonyszentlászlói villájában meghalt. Holttestét ma Győrbe hozzák.

A magyarság térfoglalása a görög egyházban.

Makó, aug. 19. A görög katolikus egyház hívei elhatározták, hogy a szerb szertartások helyett a magyar liturgia szerint végzik szertartásaikat. E határozatukat tudatták a püspökkel is, aki kijelentette, hogy ez ügyben nem mondhat semmit, mert ez a pápához tartozik, tehát forduljanak ő hozzá.

Kisiklott vonat.

Budapest, augusztus 19. Budapest—Marchegg közti vasuti vonalon tegnap egy tehervonat kisiklott s a mozdony a

töltésről lezuhant. A mozdonyvezető és fűtő megsebesültek. A kisiklás oka az volt, hogy a sineket összetartó vasuti talpfák meglazultak. Ez a baleset ha 15 perccel később történik, a bécsi gyorsvonat jutott volna hasonló helyzetbe. A A tehervonatról igen sok kocsi teljesen összetört és sok pedig megsérült.

Hetvenhat bányász katasztrófája.

London, aug. 19. Megrendítő a Vigand közelében levő Maypole-szénbányában tegnap este robbanás történt, amelynek következtében 76 munkás a romok alá került. Megmentésük alig remélhető, mert a mérges bányagázok lehetetlenné teszik a mentőlegénység minden fáradozását. Eddig három holttestet találtak meg.

Igazságszolgáltatás.

A szakértő gondatlansága.

Két esztendeje elmúlt már azóta, hogy Láng József nyomdász régi helyéről a Rimánóczy-palotába költözött. A nehéz nyomdagépek szállítása igen sok bajjal és felelősséggel jár. Láng József meg is bízott egy budapesti gépgyárost a szállítással és a gyár egy műszaki szerelőt küldött Nagyváradra, ki itt felfogadott napszámosokkal szállította a gépeket. A gépek szállítása szerencsésen sikerült is az utolsó darabig.

Midőn ugyanis az utolsó gépet vitték, egyik munkás nem tudta tovább tartani a súlyos gépet — eleresztette, a gép a lábára esett.

A szerencsétlenül járt munkást a mentők a Bihar megyei közpórházba szállították, hol lábát amputálták és felgyógyulása óta a szerencsétlen ember csak műlábon tud járni.

A királyi ügyészség tudomást szerezvén a dolgról, vádiratot nyújtott be Stippán István a felelős műszaki szerelő ellen gondatlanságból eredő súlyos testi sértésért.

A nagyváradai kir. törvényszék büntető osztálya ma tartotta a főtárgyalást ebben az ügyben. Elnök: Millye Gyula, szavazó-bírák: Petróczy és Ember törv. bírák. A közvédat dr Szolnok Jenő kir. alügyész képviselte.

A főtárgyalás folyamán a vádlott mindent beismert.

A kir. törvényszék a vád- és védbeszéd meghallgatása után a vádlottat 100 kor. fő- és 10 kor. mellékbüntetésre ítélte, mely ítélet ellen az ügyész súlyosbításért felebbezett. A vádlott megnyugodott.

A részegség következménye.

Nagy cécó volt tavaly augusztus havában Szalárd község egyik korcsmájában. Guba Sándor cigány vályogvető akarta bebizonyítani, hogy ki a legény a csárdában. Hogy ezt annál kézzelfoghatóbban megtehesse minden komolyabb ok nélkül felpofozta Budai Gyula cigány vályogvetőt és annak fiát Budai Sándort. A felkért apa egy hatalmas löcscsel, fia pedig egy fejszével támadtak Gubára és a fejét addig ütötték, míg eszméletlenül el nem terült.

A kir. ügyészség pörbe fogta a két Budait és a nagyváradai kir. törvényszéken Millye Gyula tanácsa súlyos testi sértés büntette címén ma vonta felelősségre a vádlottakat.

A vádlottak beismerték bűnösségüket és

azzal védekeznek, hogy sértette őket és ok nélkül megverte, ők pedig bevoltak pálinkázva, így aztán könnyen elhatározták magukat a rajtuk elkövetett »sértés« megtorlására.

A kir. törvényszék a 92. § alkalmazásával a vádlottakat egyenkint 2—2 havi fogházra és 10—10 korona pénzbüntetésre ítélte. Az ügyész megnyugodott, a vádlottak felebbeztek.

A primadonna imádója. Ilyen címmel és »Különös szerelem« alcímmel egyik nagyváradi lapban közlemény jelent meg, melyben olyan állítások foglaltak egy dunántúli ur asszonyra, hogy ő sajtóperrel élt. A törvényszék elítélte a felelős szerkesztőt és Liptai Károlyt 300—300 korona fő és 100 korona mellékbüntetésre. A tábla tegnap felülvizsgálta az ítéletet s a felelős szerkesztőt felmentette azzal az indoklással, hogy ha a szerző ismeretes, akkor a fokozatos felelősség alapján csak ő vonható felelősségre, a szerkesztő nem; Liptai Károly büntetését ellenben helybenhagyta. Az ítélet jogerős.

NYILTTÉR.

NÉMET NYELVBEN

elméletileg és gyakorlatilag
teljes kiképzés nyerhető.

Cím: a kiadóhivatalban.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, aug. 19.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. —	—	10.38
Rozs okt. —	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt. —	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. aug. 19.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	94.50
Magyar nyereségy sorsjegy kölcsön	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	145.—
Osztrák járadék papírban	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	150.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	689.50
London vista	—	240.—
Páris vista	—	95.50
20 márkás arany	—	23.51
20 frankos (Napoleonder)	—	19.09
Német birodalmi márka	—	117.62

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

LÉVAI MÁRTON

könyvkötészet,

vonalzó-intézet

és üzleti könyvgyár

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut (saját-ház.)

Közgazdasági Bank Részvénytársaság Nagyváradon.

Belépési felhívás.

A Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleky-utca 10) üzlet helyiségében **1 koronás** szövetkezetet alakít.

„Közgazdasági Koronás Takarékpénztár és Hítel szövetkezet” címmel, október hó 1-től kezdődő 3 évi időtartamra.

A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási díj lefizetése mellett a Közgazdasági Bank részvénytársaság (Teleky-u. 10) üzlethelyiségében és a körözött aláírási íveken eszközölhetők.

A heti egykoronás üzletrészek beszedését minden helybeli szövetkezeti-taglakására küldött óvadékkal bíró pénzbeszedő, szolgálja eszközli. A vidéki szövetkezeti tagok befizetéseket a postatakarék pénztári utján portó mentesen teljesíthetik,

Nagyvárad, 1908. augusztus 18-án.

Közgazdasági Bank R.-T.

Természetes alkohikus**KRONDORFI**
SAVANYÚVIZ

kiváló nyálkaoldó és húgyhajtó gyógyhatású.

Különlegesség gége, gyomor, vese, hólyag
tüdő, rekedtség, köhögés
köszvény és bélbetegségeknel.

Bor és Pezsgőhöz legjobb ital. ☒ 807. 1 - 50

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyílt meg az Európa remek hertelyisége. Kitűnő egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglős szíját te mész, kitűnő boraival, finom Dreher sörrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékeltek. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS TAKARÉKPÉNZTÁR JELZÁLOGKÖLCSÖNEI.

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár (Nagyszeben) ad félévi tőkét és kamatokat magukban foglaló egyenlő részletekben teljesen törleszhető jelzálogkölcsonket és pedig 10, 15, 18, 23, 25, 27 1/2, 32, 35, 40, 41, 44 1/2 50 évi törlesztésre.

Kölcsonkérvényeket elfogad: BREITENSTEIN és FRIEDLÄNDER Teleky-utca 40. sz. ki egy-szersmind bővebb felvilágosítást is nyújt.

170

A nagypiaci 60 sz. házban

1-2 szobás lakás

mellék helyiségekkel

:: együtt kiadó. ::

Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál
Kossuth-utca.

M. kir. áll. vasutak Budapest balparti üzletvezetőség

26482—1908. sz.

Pályázati hirdetés.

A vonalainkon az 1909. évben, esetleg a következő 1910. és 1911. években is szükség-lendő különféle pályafentartási keményfák szállítást biztosítani ohajtván, azok szállítására nyilvános pályázatot hirdetünk.

A megközelítő szükséglet a következő:

Tölgyfa deszka	— — — — —	44 m ³ .
Faragott tölgyfa 4 méter hossz	—	312 >
„ „ 4 m. hosszól 7 m.-ig	—	389 >
Kerítési oszlop tölgyfából gömbölyű	—	2560 db.
„ „ faragott	—	1750 >
Tölgyfa palió	— — — — —	190 m ³ .

Az ajánlatok f. évi szeptember hó 10 én déli 12 óráig üzletvezetőségünk I. általános osztályánál (Teréz-körut 62. sz., I. emelet, ajtó 5) adandók át, a bántpénz ugyanott a gyűjtő-pénztárnál f. évi szeptember hó 9-én déli 12 óráig teendő le.

A részletes pályázati feltételek, nem különben a megközelítőleg szükséges mennyiségről szerkesztett méretjegyzék és ajánlati űrlap valamennyi üzletvezetőségünkél megtekinthetők, üzletvezetőségünk általános osztályában (Teréz körut 62. sz., II. emelet, 4. ajtó) pedig megszerezhetők. Budapest, 1908. évi augusztus hóban.

Az üzletvezetőség.

Wallerstein
Fülöp Fiai cég

:: Bémer-tér, Pannonia mellett ::

a bekövetkezett
:: holt idényre ::

a rőfös áruk árait
tetemesen leszál-
litotta.

FOGAK

3 koronától feljebb; csapfog 5 korona és 8 korona, aranyfog 16, 18, és 20 korona. Vállal minden e szak-

mába vágó munkát olcsó árban és jótállással

FOGMŰTEREM Nagyvárad, Rákóczi-ut 22.